

CENTER FOR
THE DEFENCE OF
THE INDIVIDUAL

המוקד להגנת הפרט

مركز الدفاع عن الفرد

רחוב אבו עוביידה 4
ירושלים 97200
טל. 02.6283555
פקס. 02.6276317

شارع أبو عبيده ٤
القدس ٩٧٢٠٠
هاتف. ٠٢. ٦٢٨٣٥٥٥
فاكس. ٠٢. ٦٢٧٦٣١٧

mail@hamoked.org.il
www.hamoked.org.il

תאריך : 04.03.2018
בתשובה נא לציין : 97661

בדואר רשום ובפקס : 02-
6467067

לכבוד
גב' ז'אנה מודזגברישווילי
ראשת המבת"ן
משרד המשפטים
הנרייטה סולד 1, ת"א

שלום רב,

הנדון :

ח', ת"ז, מרמאללה

חקירת קטין בשב"כ – תלונה בדבר חשד לשימוש כנגד עצור קטין
באמצעי חקירה אסורים

1. עניינה של התלונה שבנדון, בחקירתו של קטין במתקן חקירות השב"כ בפתח תקווה. מעדותו של הקטין שבנדון (להלן יכונה : _____), שהיה בן 17 בעת מעצרו, עולה כי היה נתון למשטר חקירות זהה לזה של בגירים העוברים חקירת שב"כ. אנו רואים תופעה זו בחומרה – ודוק, אכן מדובר בתופעה; בידי המוקד להגנת הפרט מספר עדויות של קטינים מהשנה האחרונה, שעברו חקירה דומה לזו של _____. אולם, אותם קטינים חששו להתלונן בשמם בפני הרשויות, וכך נותר עניינם סמוי מעינין. לכן, נבקש להתייחס לתלונה זו כאל "תלונת רוחב", המעלה לסדר היום של יחידת המבת"ן את הנושא של חקירות קטינים במתקני השב"כ.

עניינו של

2. נתחיל בסיפור המקרה; _____, כאמור בן 17 במועד מעצרו, נעצר ביום 2.3.2017 מביתו שבכפר ח'זמה, נפת רמאללה, סביב השעה 5 לפנות בוקר. בעת העברתו לחקירה ראה את _____ חובש צבאי (כנראה במחנה צבאי בקרבת בית אל). לאחר עוד תחנת מעבר במתקן צבאי ליד שכס, הועלה _____ על "פוסטה" והוסע למתקן החקירות בפתח תקווה.
3. עם הגיעו למתקן, הועבר _____ לצינוק קטן. _____ הוחזק בצינוק זה לבד במשך 12 ימים. כלומר, קטין מוחזק בבידוד, בלא קשר לעולם החיצון או לעצירים נוספים, במשך קרוב לשבועיים ימים, כאשר הגורמים היחידים עימם הוא משוחח הם חוקרי השב"כ שחקרו אותו.
4. הבידוד הממושך גרם ל_____ סבל נפשי רב. כך הוא מתאר בתצהיר שמסר לנו את שחש במהלך אותם 12 יום ארוכים :

**מאוד קשה להיות מבודד, בצינוק קטן, כשאתה לא יודע
אם הזמן הוא יום או לילה. אין עם מי לדבר, אלה היו
הימים הקשים ביותר בחיי. שם אתה לא מצליח לישון, לא
מצליח להירגע.**

5. מעבר לסבל שגרם לו הבידוד בצינוק הזעיר, עצם תנאי הכליאה בהם הוחזק הוסיפו לסבלו ולמצוקתו: _____ התלונן על כך שהצינוק היה מלוכלך ומסריח, שלא ניתן לו להתקלח או להחליף בגדים במשך ארבעה ימים וכי האוכל היה כמעט לא אכיל. אין אלה תנאי כליאה הראויים לבני אדם, לא

כל שכן לקטינים. ברי כי קטין, המוחזק בתנאים כאלה, לא מסוגל יהיה לעמוד על שלו בעת חקירה, כך שתוצרי אותה חקירה יהיו מפוקפקים, בלשון המעטה.

6. חקירתו הראשונה של _____ החלה מייד עם הגיעו למתקן, בלא שניתנה לו האפשרות להתפנות, לאכול או לשתות. בנוסף, _____ נחקר כל יום בעת שהוחזק במתן פתח תקווה, מלבד במהלך סוף השבוע. חקירה ארוכה ואינטנסיבית, שהתישה את _____ ושברה את רוחו. במהלך חקירותיו הארוכות נאזקו ידיו של _____ אל מאחורי גבו, מה שגרם לו סבל פיזי רב עם התארכות החקירה.

7. _____ נאלץ לעמוד מול מספר משתנה של חוקרים, פעם אחד, לעתים שניים ואף שלושה. לא למותר לציין כי עובר לתחילת החקירה לא ניתן ל_____ להיוועץ בעו"ד, ואף לא ניתנה לו אפשרות לשוחח עם בני משפחתו. הפעם הראשונה בה ראה בגיר שלא היה קשור לגורמי הביטחון היתה ביום השישי למעצרו, עת ראה עו"ד בדיון בהארכת מעצרו. אותו עו"ד רק שאל את _____ מה שמו ומאיפה הוא; _____ לא קיבל ממנו כל ייעוץ והכוונה. ברי כי במצב כזה קטין חסר ישע הוא כחומר ביד היוצר בידי חוקריו.

8. לא זו אף זו, עם תחילת החקירה אחד החוקרים תדרך את _____ לגבי זכותו שלא לשתף פעולה בחקירה. דא עקא, מה שנאמר לו הוא שיש לו זכות לא לענות, אולם במידה ולא יענה לשאלה, משמעות הדבר היא הסכמה עם מה שהחוקר אמר. ברי כי לא זו הכוונה בהסברת הזכות שלא לדבר בחקירה, על אחת כמה וכמה כאשר עסקין בקטין.

9. כאילו לא היה די בכך, _____ התלונן שחוקריו התנהלו מולו בגסות; רבות הפעמים שקיללו אותו בקללות גסות במהלך החקירה. חוקר אחד נהג לירוק עליו בעת שתישאל אותו. פעם אחת אף הופעלה כלפי _____ אלימות פיזית; חוקר תפס אותו בצווארון חולצתו, קירב את ראשו אל ראש החוקר, ואיים עליו שאם לא יתחיל לשתף פעולה בחקירה גורלו יהיה רע ומר. עוד הציע לו אותו חוקר במעמד המאיים הזה "לעבוד" עבור גורמי הביטחון של ישראל.

10. מאחר שהחקירה לא תועדה אלא באמצעות רישום דו"ח על ידי החוקרים, התופעות הללו נותרו כהד בזכרונו של _____ בלבד.

11. אם כן, ניתן לראות כי קטין בן 17 מוחזק בבידוד בתנאים קשים במשך 12 ימים של חקירה אינטנסיבית, במהלכה היה אזוק לכסאו מאחור. אותו קטין נחקר בלא שניתן לו להיוועץ בעו"ד, בלא שיוכל לשוחח או להיפגש עם מי מהוריו או עם כל בגיר אחר לצורך העניין. חוקרי השב"כ ניצלו היטב את מצוקתו, תוך שאינם מסבירים לו את זכויותיו, נוהגים כלפיו באלימות מילולית ואף פיזית, ומאיימים עליו. ברי שמצד החוקרים מדובר בצעדים, העולים כדי יחס בלתי אנושי ומשפיל, והאסורים על-פי כל דין.

חקירות קטינים בשב"כ

12. מכלול הדברים מעלה תמונה מטרידה ובעייתית בעניין האופן בו נחקרים קטינים במתקני החקירות של השב"כ. תנאי חקירה כאלה הם בעייתיים מאוד כאשר עסקין בבגירים. אולם כאשר מדובר בקטינים, על אחת כמה וכמה. העובדה שהשב"כ מותיר את הקטינים הפלסטינים חשופים ומחוסרי הגנה מובילה בהכרח להפרה סיטונית של זכויותיהם הבסיסיות ביותר.

13. כאשר קטין מגיע לחדר חקירות כשהוא מפוחד, מותש, רעב, צמא, ובלא שעשה את צרכיו במשך מספר שעות, לא צריך להתאמץ במיוחד כדי להביאו למצב של שברון פיזי ומנטלי, כך שיקשה עליו להגן על זכויותיו בחקירה, מה

- שיביא בהכרח להפללה עצמית מהירה, הפללה עצמית רבת משמעות. עניין זה מועצם כאשר הקטין מוחזק בתנאים של בידוד מוחלט וניתוק מהעולם, כך שעליו להתמודד לבדו ולאורך זמן עם מערכת שלמה של לחצים ואיומים.
14. כך קרה כאמור במספר מקרים של קטינים, שנעצרו ונחקרו בשנה האחרונה במתקני שבי"כ, ושעדויותיהם הגיעו למוקד להגנת הפרט. אותם קטינים מעלים עדויות קשות של הפעלת אלימות כלפיהם בחקירה. הן אלימות מילולית (קללות, איומים והפחדות) והן פיזית (יריקות, דחיפות, צעקות ואף מכות ממש). שילוב זה, בין מצב מנטלי ופיזי ירוד, לבין הפעלת אלימות מצד החוקרים, מובילה בהכרח לשבירת רוחם של הקטינים בחקירה, להפללות עצמיות, שתוצאותיהן ברורות.
15. ברי כי עמידה על מתן הגנות, ולו מינימאליות, כפי שקבועות בחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971, וכן באמנה הבינלאומית לזכויות הילד, שישראל חתמה עליה ואשררה בשנת 1991, כגון מתן אפשרות להיוועץ בעורך-דין עובר לחקירה, מתן אפשרות להורה או מבוגר אחר להיות נוכח בחקירה, תיעודן של החקירות והפעלת חוקרים ייעודיים של קטינים, כל אלו עשויות להביא לשיפור מצבם של הקטינים, להגנה טובה יותר על זכויותיהם, הן הבסיסיות כבני אנוש, הן הדיוניות-פליליות. חקירה של קטינים במתקני חקירה שמיועדים לחקירות קשות ו"כבדות", בתנאים קשים מאוד, במשך ימים ואף שבועות, לא רק שלא עומדת בסטנדרטים המינימאליים הנדרשים, אלא אף מהווה פגיעה בלתי מיידית ובלתי סבירה בזכויות בסיסיות.
16. מדובר בכשל מערכתי מדאיג ביותר, המחייב, לדידנו, פעולה דרסטית ל"ניקוי אורות". ואלה, למיטב ידיעתנו מחייבים גישה מקיפה, התחקות אחר תיעוד, שייתכן ולא נמצא בידינו, ואיסופו מגורמי החקירה, וניהול חקירה בלתי תלויה, ולרבות בכך המערכת, בשקידה ראויה, בהובלה של ראשת המבתי"ן.
17. אשר על כן הנך מתבקשת להורות על ביצוע חקירה ראויה – עניינית, יעילה וממצה. חומרתו היתרה של מכלול ההפרות, ובמיוחד הפרות שעניינן באיסור המוחלט לנקוט יחס משפיל ולא אנושי כלפי עצור ונחקר, כאשר העצור והנחקר הינו קטין, מחייבת לטעמנו לפעול ללא דיחוי ובנחישות למיצוי הדין עם המעורבים במעשים אלה, הישירים והעקיפים, ולעשות בשקידה ראויה לעקירה מן השורש של המעשים והמחדלים, הפסולים והאסורים בעליל, המתגלים בתלונה זו.
18. אודה על טיפול ענייני וממצה בתלונה זו ועדכוני בדבר פתיחת החקירה ובדבר תוצאותיה.

בכבוד רב,

דניאל שנהר, עו"ד

לוט :
ייפוי כח